

Paweł Czaplicki

Uniwersytet w Białymstoku

pawelczap5@wp.pl

Wybrane przestępstwa gospodarcze związane z obrotem walutą Bitcoin w prawie polskim, Unii Europejskiej oraz Stanów Zjednoczonych

Selected Economic Crimes Associated with Bitcoin Currency Trading in Polish, European Union and United States Law

STRESZCZENIE

Celem niniejszego artykułu jest analiza aspektów prawnych specyfiki popełniania powszechnie znanych przestępstw w odniesieniu do obrotu walutami wirtualnymi. Autor we wstępie prezentuje ideę tworzenia walut wirtualnych oraz zasady ich funkcjonowania na rynku. W dalszej części opracowania została przedstawiona analiza poszczególnych przestępstw popełnianych z wykorzystaniem walut wirtualnych. Następnie zaprezentowano aktualne uregulowania prawne w tym zakresie, oceniono możliwość stosowania ich w stosunku do walut wirtualnych oraz zasygnalizowano potrzebę nowelizacji przepisów prawa w wybranych obszarach. Rozważania objęły również ocenę kierunków działań podejmowanych przez ustawodawcę polskiego, instytucje Unii Europejskiej oraz władze Stanów Zjednoczonych, które zmierzają do ograniczenia wskazanych powyżej negatywnych zjawisk. W podsumowaniu znajdują się postulowane przez autora rozwiązania pozwalające na ograniczenie skali omawianego problemu.

Słowa kluczowe: przestępstwa gospodarcze; Bitcoin; analiza prawnoporównawcza

WSTĘP

Obrót walutami wirtualnymi staje się coraz bardziej popularny zarówno w Polsce, pozostałych państwach Unii Europejskiej, jak i na całym świecie. Pojawienie się na rynku nowego środka finansowego stało się dla grup przestępczych okazją do rozszerzenia swojej działalności na nieznany dotychczas teren. Z obrotem kryptowalutami – w tym z pierwszą, a zarazem najpopularniejszą z nich walutą Bitcoin – może być związany cały szereg działań o charakterze przestępczym. Narażone na ataki

hakerskie grup przestępczych są giełdy zajmujące się obrotem walutami wirtualnymi. Przestępcy wykorzystują również waluty wirtualne do dokonywania wyłudzeń. Co więcej, kryptowaluty świetnie nadają się do obracania posiadanym przez grupy przestępcze majątkiem. Konsekwencją tego stanu rzeczy jest wykorzystywanie walut wirtualnych do prania brudnych pieniędzy. Przyczyna rosnącej popularności waluty Bitcoin w świecie przestępczym tkwi we względnej anonimowości podmiotów, które nią obracają. W związku z tym rodzi się pytanie dotyczące możliwości karania za tego typu przestępstwa na gruncie obecnie obowiązujących przepisów. Równie istotne jest znalezienie metod służących zapobieganiu podejmowania działalności przestępczej z wykorzystaniem walut wirtualnych. Niniejsze opracowanie stanowi syntetyczną analizę aktualnego ustawodawstwa polskiego, Unii Europejskiej oraz Stanów Zjednoczonych w tym zakresie, pozwalającą na przedstawienie postulowanych rozwiązań zapewniających walkę ze wskazanymi zjawiskami.

IDEA I DEFINICJA WALUTY WIRTUALNEJ

Bitcoin powstał na początku 2009 r. i był pierwszą walutą wirtualną, która zaczęła funkcjonować na rynku. Jego twórcą jest osoba bądź grupa osób ukrywających się pod internetowym pseudonimem Satoshi Nakamoto. Koncepcja funkcjonowania idei kryptowalut została przedstawiona w dokumencie zwanym Manifestem¹. W chwili obecnej (tj. na dzień 7 września 2017 r.) wartość 1 Bitcoina oscyluje w okolicach 16–17 tys. zł, a w dniu 2 marca 2017 r. po raz pierwszy w historii przekroczyła cenę 1 uncji złota². Z perspektywy analizy prawnej istotnym zagadnieniem jest próba ustalenia znaczenia pojęcia waluty wirtualnej. Niestety, w obecnie obowiązujących przepisach prawa brakuje stosownej definicji legalnej. Nie istnieje także definicja, która bezpośrednio odnosiłaby się do najpowszechniejszej tego typu waluty, czyli Bitcoina. Regulacji w tym zakresie brakuje zarówno w prawie międzynarodowym, europejskim, jak i krajowym. Nie oznacza to jednak, że w doktrynie prawa nie podejmuje się prób skonstruowania odpowiedzi na pytanie, czym są waluty wirtualne.

Jedną z nich znalazła odzwierciedlenie w publikacji Europejskiego Banku Centralnego zatytułowanej *Virtual Currency Schemes – a further analysis* z lutego 2015 r. Zdefiniowano w niej walutę wirtualną jako cyfrową reprezentację wartości niewyemitowaną przez bank centralny, instytucję kredytową lub instytucję pieniądza elektronicznego, która w pewnych okolicznościach może być użyta jako

¹ S. Nakamoto, *Bitcoin: A Peer-to-Peer Electronic Cash System*, <https://bitcoin.org/bitcoin.pdf> [dostęp: 26.03.2017].

² *Bitcoin przebił cenę złota – najwyższy kurs w historii*, <http://bitcoin.pl/wiadomosci/ciekawostki/1370-bitcoin-przebil-cene-zlota-najwyzszy-kurs-w-historii> [dostęp: 26.03.2017].

alternatywa dla pieniędzy³. Natomiast w rezolucji Parlamentu Europejskiego z dnia 26 maja 2016 r. w sprawie walut wirtualnych zawarto definicję waluty wirtualnej, gdzie jest ona rozumiana jako „cyfrowa gotówka” czy też cyfrowe wyznaczniki wartości, które nie są emitowane przez bank centralny ani organ publiczny, nie są powiązane z walutą fiducjarną i są przyjmowane przez osoby fizyczne lub prawne jako środek płatniczy. Ponadto doprecyzowano, że mogą one być przekazywane, przechowywane bądź sprzedawane drogą elektroniczną⁴.

Na podstawie przedstawionych definicji można wyróżnić kilka cech wspólnych, które oddają istotę waluty wirtualnej. Przede wszystkim są to środki, które niosą ze sobą pewną wartość majątkową. Nie są one emitowane przez banki centralne, a więc pozostają poza obszarem ich nadzoru. Poza tym mogą one spełniać funkcję środka wymiany dóbr. Wskazane powyżej elementy konstrukcyjne walut wirtualnych przesądzają o tym, że stały się one obiektem zainteresowania grup przestępczych, które nieustannie poszukują nowych metod obrotu dobrami materialnymi pochodzącymi z popełnianych przez nie czynów zabronionych.

RODZAJE PRZESTĘPSTW GOSPODARCZYCH ZWIĄZANYCH Z OBROTEM WALUTĄ BITCOIN

W dotychczasowej historii Bitcoina jedno z największych spadków cen tej waluty były związane z atakami hakerskimi na giełdy obracające walutami wirtualnymi. Konsekwencją tych wydarzeń zazwyczaj jest kradzież środków, które są w ich dyspozycji. Jako przykłady takich sytuacji można wskazać choćby włamania na giełdę Bitfinex w Hongkongu w sierpniu 2016 r. oraz polską giełdę Bitcurex w październiku 2016 r.⁵

Istota Bitcoina i jego forma skłaniają do prowadzenia rozważań na dwóch płaszczyznach: przestępstw popełnianych w realnym świecie oraz przestępstw, których sprawca dopuszcza się wyłącznie w świecie wirtualnym. W odniesieniu do świata rzeczywistego rodzi się pytanie, czy w przypadku kradzieży środków zgromadzonych w walutach wirtualnych zapisanych na nośnikach danych (np. dysku stacjonarnym lub przenośnym) zastosowanie znajdzie art. 278 § 2 k.k.⁶ W myśl jego treści, kto bez

³ *Virtual Currency Schemes – a further analysis*, www.ecb.europa.eu/pub/pdf/other/virtual-currencyschemesen.pdf [dostęp: 26.03.2017].

⁴ www.europarl.europa.eu/oeil/popups/printsummary.pdf?id=1438763&l=en&t=E [dostęp: 26.03.2017].

⁵ *Nowe szczegóły w sprawie włamania na giełdę Bitfinex*, <http://bitcoin.pl/wiadomosci/bezpieczenstwo/1269-nowe-szczegoly-w-sprawie-wlamania-na-gielde-bitfinex> [dostęp: 26.03.2017]; *Bitcurex nadal milczy – afery ciąg dalszy*, <http://bitcoin.pl/wiadomosci/bezpieczenstwo/1338-bitcurex-nadal-milczy-afery-ciag-dalszy> [dostęp: 26.03.2017]

⁶ Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (t.j. Dz.U. z 2016 r., poz. 1137 ze zm.).

zgody osoby uprawnionej uzyskuje cudzy program komputerowy w celu osiągnięcia korzyści majątkowej, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5. Zgodnie z prezentowaną w literaturze definicją przez program komputerowy należy rozumieć zapisany w stosownym języku programowania algorytm połączony z określonymi danymi⁷. Klucz prywatny, wykorzystywany do przenoszenia własności walut cyfrowych, niezaprzeczalnie jest zapisany w formie języka programowania algorytmem, ściśle związanym z przekazywanymi za jego pomocą informacjami. Program komputerowy musi jednak stanowić pewną spójną całość. Prywatny klucz służący do przechowywania Bitcoina jest natomiast fragmentem kodu informatycznego, który pozwala na identyfikację konkretnej „bitmonety”. Nie można zatem jednoznacznie zakwalifikować Bitcoina jako programu komputerowego.

Mając to na uwadze, należy zgodzić się z wyrażanym w piśmiennictwie poglądem, wedle którego często dopiero dogłębna analiza znamion danego przestępstwa prowadzi do wniosku, że przepis prawa penalizujący określone zachowanie nie znajduje zastosowania do czynów popełnianych w świecie wirtualnym⁸. W związku z tym trzeba dokonywać jej ze szczególną starannością. Rozwiązaniem służącym rozwianiu wskazanych powyżej wątpliwości mogłoby być rozszerzenie zakresu przepisu art. 278 § 5 k.k. W obecnym brzmieniu nakazuje on odpowiednie stosowanie przepisów art. 278 § 1, 3 i 4 k.k. do kradzieży energii lub karty uprawniającej do podjęcia pieniędzy z automatu bankowego. Treść tego przepisu mogłaby zostać uzupełniona o pojęcie „klucza prywatnego uprawniającego do rozporządzania jednostkami waluty cyfrowej”. Zastosowanie zaproponowanego rozwiązania rozwiąłoby wszelkie wątpliwości, czy waluty wirtualne są objęte treścią wskazanego powyżej przepisu czy też nie. Nie powinno natomiast podlegać kwestii, że dopuszczenie się kradzieży nośnika zawierającego klucz prywatny Bitcoina będzie samodzielnie stanowiło przestępstwo z art. 278 § 1 k.k. w odniesieniu do samego nośnika jako rzeczy ruchomej, o której mowa w przywołanym przepisie.

Z kolei w stosunku do przestępstwa popełnianego w świecie wirtualnym na pierwszy plan wysuwa się treść art. 267 § 2 k.k., wedle którego kto bez uprawnienia uzyskuje dostęp do całości lub części systemu informatycznego, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2. System opracowany przez twórców Bitcoina jest niewątpliwie systemem informatycznym. Zgodnie z treścią Manifestu twórców pierwszej waluty wirtualnej zasada jego funkcjonowania opiera się na podtrzymywaniu sieci przez komputery milionów użytkowników oryginalnego portfela Bitcoin Core. Urządzenia te, mimo rozproszenia po całym świecie, są ze sobą powiązane za pomocą łączy internetowych i tworzą jednolity

⁷ M. Kulik, [w:] *Kodeks karny. Komentarz*, red. M. Mozgawa, Warszawa 2015, s. 645.

⁸ D. Jagiełło, *Przestępstwa popełniane w świecie wirtualnym (tzw. virtual crime) a problemy wynikające z przyjęcia odpowiedniej klasyfikacji prawnej oraz możliwości dowodzenia ich znamion*, „Wrocławskie Studia Sądowe” 2014, nr 4, s. 86.

system. Za system informatyczny należy uznawać także platformy internetowe służące do dokonywania obrotu kryptowalutami. Z tego powodu osoba dokonująca włamania do sieci Bitcoin oraz internetowych giełd wymiany walut wirtualnych będzie dopuszczana się przestępstwa polegającego na uzyskaniu nieuprawnionego dostępu do systemu informatycznego.

W aspekcie prawnoporównawczym trzeba stwierdzić, że przestępstwo kradzieży, z którym mamy do czynienia w przypadku włamań na giełdy walut wirtualnych, nie jest uregulowane jednolicie w prawie amerykańskim. W związku z faktem, iż stan Nowy Jork wprowadził najdalej idące regulacje prawne dotyczące szeroko pojmowanej problematyki walut wirtualnych, analizie zostaną poddane przepisy w nim obowiązujące. Przestępstwo kradzieży zostało spenalizowane w art. 155.00-45 kodeksu karnego stanu Nowy Jork. Kwalifikacja czynu w ramach odpowiedniego stopnia popełnianego przestępstwa następuje na podstawie identyfikacji przedmiotu kradzieży oraz jego wartości. Z uwagi na wartość środków podlegających kradzieży podczas włamań na giełdy obrotu walutami wirtualnymi będą to co do zasady przestępstwa drugiego stopnia (powyżej 50 tys. dolarów) lub pierwszego stopnia (powyżej 1 mln dolarów)⁹. Należy mieć na uwadze, iż stan Nowy Jork wprowadził szczegółową regulację dotyczącą prowadzenia działalności gospodarczej ukierunkowanej na obrót walutami wirtualnymi¹⁰ (o czym szerzej w drugiej części opracowania). Przywołany powyżej akt (tzw. BitLicense) definiuje walutę cyfrową jako jednostkę reprezentującą pewną wartość majątkową. Natomiast definicję „mienia” (*property*), przewidzianą w art. 155.00, należy traktować szeroko, ponieważ obejmuje ona wszystkie rzeczy przedstawiające wartość¹¹. Dlatego nie ma wątpliwości co do tego, że przepisy powszechnego prawa karnego znajdują zastosowanie również do walut wirtualnych.

Kolejnym rodzajem przestępstw popełnianych z wykorzystaniem Bitcoina jest dokonywanie wymuszeń zapłaty określonej sumy pieniędzy. W tym kontekście najczęściej spotykanym modelem postępowania jest infekowanie systemów komputerowych pojedynczych osób lub instytucji wirusami, a następnie żądanie zapłaty określonej kwoty, wyrażonej właśnie w jednej z walut wirtualnych, w zamian za przywrócenie dostępu do utraconych danych. W tego typu przypadkach zastosowanie znajdzie art. 287 § 1 k.k., zgodnie z którym przestępstwo popełnia ten, kto w celu osiągnięcia korzyści majątkowej lub wyrządzenia innej osobie szkody, bez upoważnienia wpływa na automatyczne przetwarzanie, gromadzenie lub przekazywanie danych informatycznych lub zmienia, usuwa albo wprowadza nowy zapis

⁹ New York State Penal Law, <http://ypdcrime.com/penal.law/article155.htm#p155.40> [dostęp: 29.03.2017].

¹⁰ New York Codes, Rules and Regulations, Title 23. Department of Financial Services Chapter I. Regulations of the Superintendent of financial services part 200. Virtual Cerencies, www.dfs.ny.gov/legal/regulations/revised_vc_regulation.pdf [dostęp: 29.03.2017].

¹¹ New York State Penal Law, <http://ypdcrime.com/penal.law/article155.htm#p155.00> [dostęp: 29.03.2017].

danych informatycznych. Niewątpliwie opisywane działanie będzie nosiło znamiona wskazywanego przestępstwa, ponieważ jest popełniane w celu osiągnięcia korzyści majątkowej oraz wpływa na przetwarzanie, gromadzenie lub przekazywanie danych informatycznych. Specyfiką wskazanej sytuacji w odniesieniu do standardowych okoliczności popełniania tego typu przestępstwa jest to, że korzyść majątkowa z popełnianego przestępstwa osiągana jest w formie jednostek waluty wirtualnej.

Natomiast na gruncie prawa karnego stanu Nowy Jork przestępstwo znane w Polsce jako oszustwo komputerowe należy rozdzielić na dwa czyny niedozwolone. W pierwszej kolejności sprawca będzie odpowiadał za nieuprawnione uzyskanie dostępu do danych zgromadzonych na urządzeniu elektronicznym ofiary (art. 156.00-60¹²). W dalszej kolejności będzie podlegał karze określonej w art. 155.40¹³ za wymuszenie rozporządzenia mieniem pokrzywdzonego. W kontekście zasadności stosowania wskazanych powyżej przepisów aktualna pozostaje argumentacja przedstawiona w odniesieniu do przestępstwa kradzieży. Celem uzupełnienia wskazanych powyżej informacji należy zwrócić uwagę na fakt, iż definicję wymuszenia zawiera art. 155.05 stanowego kodeksu karnego¹⁴.

Następną kategorią przestępstw popełnianych w związku z obrotem walutami wirtualnymi jest tzw. pranie brudnych pieniędzy. Z myślą o ograniczeniu skali tego zjawiska wprowadzono w ustawie z dnia 16 listopada 2000 r. o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu regulację art. 8 ust. 3–3b¹⁵. W myśl ich treści instytucja obowiązana, przeprowadzająca transakcję, której okoliczności wskazują, że może ona mieć związek z praniem pieniędzy lub finansowaniem terroryzmu, ma obowiązek zarejestrować taką transakcję bez względu na jej wartość i charakter. W przypadku, gdy instytucja obowiązana nie przyjmuje dyspozycji lub zlecenia do przeprowadzenia transakcji, obowiązek, o którym mowa powyżej, stosuje się także do sytuacji, w których instytucja ta wie lub przy zachowaniu należytej staranności powinna wiedzieć o takiej transakcji w związku z wykonaniem umowy z klientem. Do wypełniania przywołanego obowiązku zobowiązani są również adwokaci, radcowie prawni oraz prawnicy zagraniczni, jeżeli w związku ze świadczeniem klientowi pomocy prawnej uczestniczą m.in. w transakcjach zarządzania pieniędzmi, papierami wartościowymi lub innymi wartościami majątkowymi. W kontekście obrotu walutami wirtualnymi należy wskazać, że obecnie podmioty profesjonalnie zajmujące się tworzeniem platform wymiany walut cyfrowych nie znajdują się w krę-

¹² New York State Penal Law, http://ypdcrime.com/penal.law/article156.htm?zoom_highlight=computer#p156.00 [dostęp: 29.03.2017].

¹³ New York State Penal Law, http://ypdcrime.com/penal.law/article155.htm?zoom_highlight=extortion#p155.40 [dostęp: 29.03.2017].

¹⁴ New York State Penal Law, http://ypdcrime.com/penal.law/article155.htm?zoom_highlight=extortion#p155.05 [dostęp: 29.03.2017].

¹⁵ Ustawa z dnia 16 listopada 2000 r. o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu (t.j. Dz.U. z 2016 r., poz. 299 ze zm.).

gu podmiotów zobowiązanych do rejestrowania budzących wątpliwości transakcji. Mając powyższe na uwadze, trzeba z aprobatą odnieść się do propozycji objęcia ich takim obowiązkiem. Podejmowane w tym zakresie na poziomie regulacji unijnych działania zostały opisane szerzej w kolejnej części niniejszego opracowania.

DZIAŁANIA PODEJMOWANE W CELU OGRANICZANIA PRZESTĘPCZOŚCI ZWIĄZANEJ Z OBROTEM WALUTĄ BITCOIN

Na gruncie prawa polskiego na szczególną uwagę zasługuje program „Od papierowej do cyfrowej Polski”, realizowany przez Ministerstwo Cyfryzacji. W jego ramach działa grupa ekspercka pod nazwą Strumień „Blockchain i kryptowaluty”. Efektem prac grupy jest na bieżąco aktualizowane opracowanie pt. *Przegląd polskiego prawa w kontekście zastosowań technologii rozproszonych rejestrów oraz walut cyfrowych*¹⁶. Zgodnie z тезami w nim postawionymi przepisy Kodeksu karnego obowiązujące w chwili obecnej umożliwiają sklasyfikowanie czynów godzących w prawidłowe funkcjonowanie walut cyfrowych i „łańcucha bloków” jako przestępstwa. Zdaniem jego autorów zasady funkcjonowania walut cyfrowych odpowiadają w znacznym stopniu pod względem technicznym innym danym cyfrowym przetwarzanym w sieci, służącym do rozliczeń bezgotówkowych. Regulacje prawne dotyczące przestępczości teleinformatycznej należy zatem stosować też do środowiska walut wirtualnych. W świetle przedstawionych w opracowaniu spostrzeżeń za słuszną należy uznać konkluzję, wedle której jedną z najistotniejszych form podejmowanych w omawianym zakresie działań powinno być gruntowne przeszkolenie sędziów oraz organów ścigania, co pozwoli na skuteczną kwalifikację przestępstw popełnianych z wykorzystaniem walut wirtualnych¹⁷.

Jeżeli chodzi o działania podejmowane przez organy Unii Europejskiej, to na uwagę zasługuje fakt, iż na forum Rady Unii Europejskiej trwają prace nad projektem dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady zmieniającej dyrektywę (UE) 2015/849 w sprawie zapobiegania wykorzystywaniu systemu finansowego do prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu i zmieniającej dyrektywę 2009/101/WE COM(2016) 450 (tzw. AML V), której głównym celem jest skuteczniejsze przeciwdziałanie finansowaniu terroryzmu oraz zapewnienie większej przejrzystości transakcji finansowych i podmiotów o charakterze korporacyjnym¹⁸. Jedną z kwestii modyfikowanych

¹⁶ *Przegląd polskiego prawa w kontekście zastosowań technologii rozproszonych rejestrów oraz walut cyfrowych*, red. K. Zacharzewski, K. Piech, https://mc.gov.pl/files/przegląd_polskiego_prawa_w_kontekście_zastosowań_tehnologii_rozproszonych_rejestrow_oraz_walut_cyfrowych.pdf [dostęp: 27.03.2017].

¹⁷ *Ibidem*, s. 17.

¹⁸ Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie wniosku dotyczącego dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady zmieniającej dyrektywę (UE) 2015/849 w spra-

w kontekście prac nad kolejną dyrektywą AML jest uznanie platform wymiany walut wirtualnych za podmioty zobowiązane w rozumieniu dyrektywy. Tym samym podmioty prowadzące giełdy pośredniczące w obrocie walutami cyfrowymi będą zmuszone, zgodnie z wymogami stawianymi przez dyrektywę, do pozyskiwania określonych danych o swoich klientach. Ponadto zostanie na nie nałożony obowiązek rejestrowania wskazanych w dyrektywie kategorii transakcji, ze szczególnym uwzględnieniem tych, co do których istnieje podejrzenie, że mogą mieć związek z praniem pieniędzy lub finansowaniem terroryzmu.

W odniesieniu do działań podejmowanych w zakresie omawianej tematyki w Stanach Zjednoczonych Ameryki należy przede wszystkim wskazać, że z uwagi na stanowiącą strukturę państwa nie są one jednolite. Najbardziej obszerną regulację prawną w zakresie walut cyfrowych posiada w chwili obecnej stan Nowy Jork. Obowiązujące w nim przepisy tzw. aktu BitLicense określają krąg podmiotów zobowiązanych do uzyskania zgody na prowadzenie działalności gospodarczej związanej z walutami wirtualnymi. Podmioty te muszą np. dostosowywać sposób prowadzenia działalności do wymogów stawianych przez przepisy związane z przeciwdziałaniem praniu brudnych pieniędzy¹⁹. Przywołany powyżej akt nakłada na podmioty zajmujące się profesjonalnie obrotem walutami wirtualnymi obowiązki w zakresie wdrażania systemów ochrony klientów przed cyberprzestępczością²⁰. Ponadto w stanie Teksas doszło do wydania pierwszego wyroku w sprawie karnej, w której skazano autora piramidy finansowej opartej o walutę wirtualną. W uzasadnieniu podkreślono, że Bitcoin jest walutą albo co najmniej jakąś formą pieniądza (sprawa nr 4:13-CV-416: *Security and Exchange Commission versus Trendon T. Shavers and Bitcoin Saving and Trust*)²¹. Wskazane powyżej stanowisko sądu skłania do wysnucia wniosku, zgodnie z którym do Bitcoina oraz pozostałych walut cyfrowych należy stosować odpowiednio przepisy karne dotyczące walut tradycyjnych.

PODSUMOWANIE

W odniesieniu do przestępstw kradzieży, ingerowania w systemy informatyczne oraz oszustw komputerowych należy poczynić ogólną uwagę, w myśl której kwalifikacja czynów popełnianych w związku z obrotem walutami cyfrowymi jako

---

wie zapobiegania wykorzystywania systemu finansowego do prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu i zmieniającej dyrektywę 2009/101/WE, <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?uri=OJ:C:2017:034:FULL> [dostęp: 29.03.2017].

¹⁹ New York Codes, Rules and Regulations, Title 23. Department of Financial Services Chapter I. Regulations of the Superintendent of financial services part 200. Virtual Currencies, www.dfs.ny.gov/legal/regulations/revised_vc_regulation.pdf [dostęp: 29.03.2017], s. 28–32.

²⁰ *Ibidem*, s. 33–36.

²¹ *Przegląd polskiego prawa w kontekście zastosowań technologii...*, s. 9.

przestępstw dotychczas spenalizowanych w kodeksie karnym w dużej mierze zależy od sposobu pojmowania samych walut wirtualnych. Jeżeli doszłoby do zrównania statusu kryptowalut z walutami tradycyjnymi, wszelkie ingerencje w treść obecnie obowiązujących przepisów stałyby się zbędne. W związku z wątpliwościami, czy aktualne regulacje obejmują swoim zakresem waluty cyfrowe, należałoby rozważyć wskazanie ich wprost jako przedmiotu, przy wykorzystaniu którego może dochodzić do popełnienia przestępstwa. Fundamentalną kwestią pozostaje bez wątpienia problem szkolenia sędziów i organów ścigania w zakresie walut cyfrowych jako potencjalnego źródła rozwoju przestępczości.

Względna anonimowość dokonywania transakcji z udziałem walut wirtualnych będzie niewątpliwie stanowiła pokusę dla grup przestępczych, które zechcą wykorzystać ich potencjał w związku z popełnianymi przez siebie przestępstwami. Podstawowym zadaniem ustawodawcy jest więc wprowadzenie regulacji, które zapewnią kontrolę podmiotów obracających środkami na rynku walut cyfrowych. W tym kontekście pozytywnie należy oceniać trwające na forum instytucji Unii Europejskiej prace nad regulacjami zobowiązującymi podmioty prowadzące giełdy kryptowalut do pozyskiwania określonych kategorii danych od swoich klientów oraz monitorowania dokonywanych transakcji pod kątem potencjalnego zagrożenia prania brudnych pieniędzy. Wzrost bezpieczeństwa uczestników rynku walut cyfrowych mogłoby również zapewnić objęcie kontrolą przedsiębiorców prowadzących działalność gospodarczą związaną z obrotem walutami wirtualnymi. Doskonałym przykładem takiego rozwiązania jest obowiązująca w stanie Nowy Jork regulacja BitLicense. Na gruncie prawa polskiego wprowadzanie nowego aktu prawnego nie jest konieczne. Działaniem, które zagwarantowałoby rozwiązanie tego problemu, może być objęcie walut cyfrowych reżimem obrotu instrumentami finansowymi.

Bitcoin oraz cały rynek walut cyfrowych rozwija się w bardzo dynamicznym tempie. Rosnąca nieustannie wartość tego rynku stanowi dodatkową zachętę dla przestępców do wykorzystania drzemiącego w nim potencjału. Niezbędne jest więc w tym zakresie stałe monitorowanie wydarzeń i skuteczne reagowanie na pojawiające się zagrożenia.

BIBLIOGRAFIA

- Bitcoin przebił cenę złota – najwyższy kurs w historii*, <http://bitcoin.pl/wiadomosci/ciekawostki/1370-bitcoin-przebil-cene-zlota-najwyzszy-kurs-w-historii> [dostęp: 26.03.2017].
- Bitcurex nadal milczy – afery ciąg dalszy*, <http://bitcoin.pl/wiadomosci/bezpieczenstwo/1338-bitcurex-nadal-milczy-afery-ciag-dalszy> [dostęp: 26.03.2017].
- Jagiello D., *Przestępstwa popełniane w świecie wirtualnym (tzw. virtual crime) a problemy wynikające z przyjęcia odpowiedniej klasyfikacji prawnej oraz możliwości dowodzenia ich znamion*, „Wrocławskie Studia Sądowe” 2014, nr 4.
- Kulik M., [w:] *Kodeks karny. Komentarz*, red. M. Mozgawa, Warszawa 2015.

- Nakamoto S., *Bitcoin: A Peer-to-Peer Electronic Cash System*, <https://bitcoin.org/bitcoin.pdf> [dostęp: 26.03.2017].
- New York Codes, Rules and Regulations, Title 23. Department of Financial Services Chapter I. Regulations of the Superintendent of financial services part 200. Virtual Currencies, www.dfs.ny.gov/legal/regulations/revised_vc_regulation.pdf [dostęp: 29.03.2017].
- New York State Penal Law, <http://ypdcrime.com/penal.law> [dostęp: 29.03.2017].
- Nowe szczegóły w sprawie włamania na giełdę Bitfinex*, <http://bitcoin.pl/wiadomosci/bezpieczenstwo/1269-nowe-szczegoly-w-sprawie-wlamania-na-gielde-bitfinex> [dostęp: 26.03.2017].
- Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie wniosku dotyczącego dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady zmieniającej dyrektywę (UE) 2015/849 w sprawie zapobiegania wykorzystywaniu systemu finansowego do prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu i zmieniającej dyrektywę 2009/101/WE, <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?uri=OJ:C:2017:034:FULL> [dostęp: 29.03.2017].
- Przegląd polskiego prawa w kontekście zastosowań technologii rozproszonych rejestrów oraz walut cyfrowych*, red. K. Zacharzewski, K. Piech, [https://mc.gov.pl/files/przegląd_polskiego_prawa_w_kontekście_zastosowan_technologii_rozproszonych_rejestrow_oraz_walut_cyfrowych.pdf](https://mc.gov.pl/files/przegl%C4%85d_polskiego_prawa_w_kontek%C5%9Bcie_zastosowan_technologii_rozproszonych_rejestrow_oraz_walut_cyfrowych.pdf) [dostęp: 27.03.2017].
- Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (t.j. Dz.U. z 2016 r., poz. 1137 ze zm.).
- Ustawa z dnia 16 listopada 2000 r. o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu (t.j. Dz.U. z 2016 r., poz. 299 ze zm.).
- Virtual Currency Schemes – a further analysis*, www.ecb.europa.eu/pub/pdf/other/virtualcurrency-schemesen.pdf [dostęp: 26.03.2017].
- www.europarl.europa.eu/oeil/popups/printsummary.pdf?id=1438763&l=en&t=E [dostęp: 26.03.2017].

SUMMARY

The purpose of this article is to analyze the legal aspects of the specificity of committing well-known crimes in relation to the trading of virtual currencies. The author presents the idea of creating virtual currencies and how they function in the market. The study further analyzes the particular crimes committed using virtual currencies. The author presents current legal regulations in this area, assesses their applicability to virtual currencies and points to the need to amend legislation in selected areas. The deliberations also include an assessment of the direction of action taken by the Polish legislature, the institutions of the European Union and the United States authorities to limit the negative phenomena mentioned above. In summary there are presented the solutions proposed by the author, which allowed him to limit the scale of the problem.

Keywords: economic crimes; Bitcoin; comparative analysis